

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-56М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Цивільний процес» для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною
програмою «Право» спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ права
Протокол № 8 від 19.03.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Цивільний процес» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Водоп'ян Т. В., Подвірна О. В., Ковалевич С. П. – Рівне : НУВГП, 2024. – 33 с.

Укладачі: Водоп'ян Т. В., к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; Подвірна О. В. старший викладач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін, Ковалевич С. П., старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Швець О. М, к.ю.н., доцент, в.о. завідувач кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Міщук І. В.

ЗМІСТ

1. Передмова.....	3
2. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	6
3. Плани практичних занять	9
4. Теми рефератів	28
5. Рекомендована література.....	31

© Т. В. Водоп'ян,, О. В. Подвірна,
С. П. Ковалевич, 2024
© НУВГП, 2024

ПЕРЕДМОВА

Вивчення навчальної дисципліни "Цивільний процес" має важливе значення, оскільки вона відноситься до фундаментальних навчальних дисциплін та значним чином впливає на формування професійних навичок сучасного юриста.

Основні завдання практичних занять полягають у засвоєнні теоретичних положень, суті цивільних процесуальних правових категорій, змісту цивільних процесуальних правових інститутів, об'єктивних закономірностей їх розвитку та оволодінні навичками практичної роботи з цивільними процесуальними нормами, розуміння змісту норм цивільного процесуального права та правильного застосовування їх при вирішенні конкретних справ, тлумаченні роз'яснень Пленуму ВСУ та ВССУ, набутті досвіду науково-дослідної роботи в галузі цивільного процесуального права.

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільний процес» є формування знань про поняття, предмет і систему цивільного процесуального права, принципи цивільного судочинства, суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин, процесуальні строки й судові витрати, докази й доказування, юрисдикцію та підсудність, види провадження цивільного процесу в суді першої інстанції та при перегляді судових рішень, виконання судових рішень, господарське та адміністративне судочинство, третейське судочинство, нотаріальний процес тощо.

Завданням вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців **знань** про:

- положення українського законодавства у сфері цивільного процесу;
- існуючі колізії національного та міжнародного цивільного процесуального законодавства
- основні доктринальні положення цивільного процесу;

вмінь :

- самостійно аналізувати наукову літературу з дисципліни;
- самостійно ставити наукові проблеми і шукати шляхи їх вирішення;
- самостійно складати процесуальні документи ;
- самостійно аналізувати і узагальнювати судову практику.

Основними формами вивчення навчальної дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота, поточний і підсумковий контроль. Важливим для засвоєння студентами навчального матеріалу є вивчення рекомендованих у програмі нормативних актів.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК17. Здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовка та демонстрація результатів дослідження

ЗК19.Вміння працювати з даними, володіти інформаційною грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві.

СК1.Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративно процесуальне право, цивільне і цивільно процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінально процесуальне право.

СК8.Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10.Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11.Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12.Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13.Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК15.Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК18. Здатність до складання процесуальних документів

СК19.Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології.

Програмні результати навчання:

РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заделегіть невідомих умов та обставин.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

PH5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

PH6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

PH7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

PH9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

PH10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

PH11. Мати базові навички риторики.

PH12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

PH13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

PH16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.

PH 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Тематика практичних занять

7 семестр

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н
1.	Тема 1. Загальні положення цивільного процесу. Сфера цивільного процесу Принципи цивільного судочинства та їх система.	1	0,5

2.	Тема 2. Принципи цивільного процесуального права. Процесуальні правовідносини та умови процесуальної діяльності	1	0,5
3.	Тема 3. Сторони в цивільному процесі.	2	1
4.	Тема 4. Характеристика учасників в цивільному процесі	2	1
5.	Тема 5. Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Представництво в суді	1	1
6.	Тема 6. Цивільна юрисдикція	2	1
7.	Тема 7. Процесуальні строки	1	1
8.	Тема 8. Докази та доказування в цивільному судочинстві	2	1
9.	Тема 9. Позов.	2	1
10.	Тема 10. Провадження у справі до судового розгляду.	0,5	1
11.	Тема 11. Судовий розгляд цивільних справ.	2	1
12.	Тема 12. Рішення суду першої інстанції.	0,5	1
13.	Тема 13. Заочний розгляд справи	1	1
	Всього	18	12

8 семестр

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н
1.	Тема 1. Наказне провадження	2	1
2.	Тема 2. Окреме провадження	4	1
3.	Тема 3. Апеляційне провадження	2	2
4.	Тема 4. Касаційне провадження	2	1
5.	Тема 5. Провадження у зв'язку з нововиявленими та виключними обставинами	2	1
6.	Тема 6. Виконавче провадження у структурі цивільного процесу	4	2

7.	Тема 7. Природа міжнародного цивільного процесу	2	1
8.	Тема 8. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні	2	1
9.	Тема 9. Третейське судочинство та міжнародний комерційний арбітраж	2	2
	Всього	22	12

1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати індивідуальні завдання (розв'язання практичних задач, наукові тези, реферати, тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді з презентаціями, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролю знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

7 семестр :

- По 5 бали за якісну підготовку до кожного практичного заняття;
- 15 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;
- 20 балів – модуль 1;
- 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

8 семестр :

- По 4 бали за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

– 16 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

– 20 балів – модуль 1;

– 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, есе, тез, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

7 семестр

Тема 1. Загальні положення цивільного процесу Сфера цивільного процесу Принципи цивільного судочинства та їх система

1. Наука цивільного процесуального права.

2. Форми захисту цивільних прав і законних інтересів громадян та організацій. Судова форма захисту цивільних прав і законних інтересів громадян та організацій. Сутність правосуддя в цивільних справах і цивільного судочинства.

3. Система судів цивільної юрисдикції.

4. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства).

5. Цивільне судочинство й інші форми судочинства.

6. Цивільне процесуальне право як галузь права.

7. Предмет та метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин.

8. Цивільне процесуальне законодавство та межі його дії

9. Судова практика в цивільному судочинстві.

Ключові терміни та поняття

Форма захисту, правосуддя, система судів, цивільне судочинство, предмет цивільного процесу, метод цивільного процесу, судова практика.

Теми доповідей та презентацій:

1. Значення судової практики для судочинства.
2. Поняття та значення цивільного процесу в процесі захисту прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

***Тема 2. Принципи цивільного процесуального права.
Процесуальні правовідносини та умови процесуальної діяльності***

1. Поняття, значення та система принципів цивільного процесуального права.
2. Міжгалузеві та галузеві принципи, їх співвідношення між собою.
3. Принципи окремих стадій цивільного процесу (усність, безпосередність, таємниця нарадчої кімнати, тощо).
4. Поняття цивільних процесуальних правовідносин, їх елементи та передумови виникнення .
5. Судовий розсуд.
6. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Склад суду. Підстави для відводу суддів.

Ключові терміни та поняття

Принцип цивільного процесу, система принципів, принцип диспозитивності, принцип рівності, принцип законності, принцип апеляційного та касаційного оскарження рішення, система принцип гласності та відкритості.

Письмове завдання: Фабула справи:

Позивач звернувся до суду з позовом до відповідача про розірвання шлюбу, посилаючись на те, що спільне подружнє життя не склалося, шлюбні відносини не підтримують, спільне господарства не ведуть, не мають спільних інтересів, не живуть однією сім'єю з тих підстав, що мають різні характери та погляди на життя, а тому шлюб не може в подальшому існувати, що й стало підставою звернення до суду з даним позовом. В судове засіданні позивач не з'явився, звернувся до суду із заявою про розгляд справи за його відсутності з підтриманням позовних вимог з тих же підстав, просив їх

задовольнити, а відповідач їх визнав та просив шлюб розірвати, надавши до суду заяву про розгляд справи за його відсутності.
Завдання: В чому полягає принцип захисту судом порушеного права? Яка особа наділена правом звернення до суду за захистом? В чому полягає принцип диспозитивної в цивільному процесі? Як має бути вирішена справа?

Тема 3. Сторони в цивільному процесі.

1. Поняття сторін у цивільному процесі. Процесуальні права й обов'язки сторін у цивільному процесі.
2. Процесуальна співучасть.
3. Заміна неналежної сторони.
4. Процесуальне правонаступництво.
5. Реалізація принципу змагальності сторін в цивільному процесі.

Ключові терміни та поняття:

Позивач, відповідач, цивільна процесуальна правосуб'єктність процесуальна співучасть, множинність, процесуальне правонаступництво.

Письмове завдання:

1).Скласти заяву про вступ у справу в якості правонаступника сторони

2).Фабула справи:

Комунальне підприємство «Водоканал», місце знаходження: м. Запоріжжя, звернувся до суду з позовом, який мотивує тим, що відповідачі проживають за адресою: вул. Святого Миколая, буд.61, та користуються послугами КП «Водоканал», але оплату за воду і послуги каналізації в повному обсязі не вносять, у зв'язку з чим за період з 01.10.2020 р. по 01.09.2022 р. утворилась заборгованість в розмірі 69571,58грн. Просить стягнути солідарно з відповідачів вказану суму заборгованості та судові витрати по сплаті судового збору в сумі 1600,00грн. Ухвалою суду від 09.01.2021 р. відкрито спрощене позовне провадження у цивільній справі за даним позовом і призначено відкрите судові засідання.

Представник позивача в судові засідання не прибув, подав заяву про розгляд справи у його відсутності, позов підтримав повністю, просить його задовольнити, проти ухвалення заочного рішення не заперечує. Суд вважає можливим розглянути справу у відсутність представника позивача. Відповідачі в судові засідання не прибули за невідомими причинами, про час та місце судового засідання повідомлялися за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем проживання, судові повістки повернулися до суду без вручення, з відміткою про закінченням строків зберігання, відзиву на позов або зустрічного позову не подали. **Завдання:** Які строки встановлює суд для вчинення процесуальних дій? Чи можливий розгляд справи у відсутності представника позивача? Як суд вирішить даний спір?

Тема 4. Характеристика учасників в цивільному процесі

1. Поняття інституту третіх осіб у цивільному процесі, їх види та класифікація.
2. Треті особи що не заявляють самостійних вимог.
3. Правовий статус третіх осіб, що заявляють самостійні вимоги.

Ключові терміни та поняття

Третя особа, треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Письмове завдання: Фабула справи. І. звернувся з позовом до Д. про витребування з чужого незаконного володіння відеомагнітофона “Samsung”. Під час проведення судових дебатів до канцелярії суду надійшла позовна заява Р., який просив допустити його до участі у справі як третю особу, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору. У позовній заяві він зазначав, що спірний відеомагнітофон належить саме йому, у свій час він надав його у користування І. Суддя допустив Р. до участі у справі як третю особу, яка

заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, і після дослідження обставин справи за участю Р. постановив рішення на його користь, відмовивши І. в задоволенні позовних вимог.
Завдання: Чи правильні дії судді? Що таке предмет спору? Якими правами користуються треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору?

***Тема 5. Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
Представництво в суді***

1. Підстави та форми участі в цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

2. Порядок порушення цивільної справи на захист прав, свобод та інтересів інших осіб.

3. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування у судовому процесі.

4. Поняття представництва в суді. Види представництва в суді.

5. Процесуальне становище та повноваження представника в суді. Документи, які підтверджують повноваження представника в суді.

Ключові терміни та поняття

Прокуратура, омбудсмен, органи опіки та піклування, висновок, у справі, органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Теми доповідей та презентацій:

1. Інститут представництва в справах окремого провадження.

2. Особливості участі прокурора в цивільному процесі.

Тема 6. Цивільна юрисдикція

1. Поняття цивільної юрисдикції.

2. Юрисдикція суду щодо справ позовного провадження.

3. Юрисдикція суду щодо справ наказного провадження.
4. Юрисдикція суду щодо справ окремого провадження.
5. Територіальна підсудність, її види та особливості.
6. Предметна, інстанцій на та виключна підсудність в цивільному судочинстві.

Ключові терміни та поняття

Цивільна юрисдикція, підсудність, територіальна підсудність, предметна підсудність, інстанцій на підсудність.

Письмове завдання: Позивач звернувся до суду з вказаним позовом, зазначивши, що 17 червня 2009 року померла його дружина Кирилова Т.П. Після її смерті на підставі державного акту на право власності на земельну ділянку серії ЧР №058314 відкрилася спадщина на земельну ділянку площею 3,62 га для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на території Галаганівської сільської ради Чигиринського району. Посилаючись на те, що в установленій законом шестимісячний термін він не звернувся до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини по причині необізнаності з чинним законодавством, а також через хворобу, позивач просить визначити йому додатковий строк для прийняття спадщини після смерті Кирилової Т.П. В судове засідання позивач та його представник не з'явилися, при цьому від останньої до суду надійшла заява про розгляд справи у її та позивача відсутності, де також зазначено про підтримання позовних вимог та прохання про їх задоволення. Представник відповідача в судове засідання теж не з'явився, надіславши до суду листа про розгляд справи без участі представника сільської ради та про визнання позову повністю. Вивчивши матеріали справи, суд вважає, що позов задоволенню не підлягає. **Запитання:** Які особи можуть бути представниками? Яким чином оформлюються повноваження? Чи дозволяється розгляд справи у відсутності заявника чи його представника? Які обов'язки учасників справи? Чи є правомірним рішення суду?

Тема 7. Процесуальні строки

1. Поняття процесуальних строків та їх види. Правові питання строків в цивільному судочинстві.

2. Обчислення процесуальних строків. Продовження та поновлення процесуальних строків.

3. Службові строки.

4. Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Витрати, пов'язані з розглядом справи.

5. Повернення судового збору. Розподіл судових витрат між сторонами. Умови відшкодування витрат на правову допомогу в цивільному процесі.

Ключові терміни та поняття

Процесуальний строк, продовження процесуального строку, поновлення процесуального строку, зупинення процесуального строку, розумний строк, службовий строк, судовий збір, витрати, пов'язані з розглядом справи.

Теми доповідей

1. Умови відшкодування витрат на правову допомогу в цивільному процесі.

2. Правові питання строків в цивільному судочинстві.

Практичне завдання:

Скласти заяву до суду про повернення судового збору.

Тема 8. Докази та доказування в цивільному судочинстві

1. Поняття судового доказування та судових доказів

2. Предмет доказування. Факти, які не потребують доказування.

3. Належність доказів і допустимість засобів доказування.

4. Стандарт доказування та оцінка доказів судом. Розгляд судом заяв про фальшивість доказів.

5. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників.

6. Показання свідків.

7. Письмові та речові докази.

8. Висновок експерта.

9. Забезпечення доказів.

Письмове завдання: Заявник Андрунець П.С. звернулася до суду із заявою про визнання недієздатною її матері Серову О.І, яка страждає на психічне захворювання внаслідок чого перебуває на обліку в Київському психоневрологічному диспансері №3, внаслідок чого не розуміє своїх дій та не може керувати ними, у зв'язку із чим потребує постійного догляду та нагляду. Через хворобу вона не може самостійно захистити свої інтереси і потребує опіки. Заявник у судовому засіданні не заперечувала проти призначення справи до судового розгляду, крім того заявила клопотання про призначення амбулаторної судово-психіатричної експертизи для встановлення психічного стану Серову О.І, на вирішення якої поставити 80 питань чи страждає остання на хронічний, стійкий психічний розлад, і чи здатна усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Представник Органу опіки та піклування Оболонської районної в м. Києві державної адміністрації не заперечувала проти призначення справи до судового розгляду та призначення експертизи. В порядку підготовчого провадження судом були вивчені матеріали справи, з'ясовані всі фактичні обставини справи, які підлягають з'ясуванню під час судового розгляду, з'ясована думка щодо можливості призначення справи до судового розгляду. *Завдання:* Чи відповідають дії суду чинному законодавству? Як позивач повинен обґрунтувати свої позовні вимоги? Які засоби може застосовувати суддя для повного та всебічного дослідження всіх необхідних доказів? Надайте правову оцінку ситуації.

Тема 9. Позов.

1. Поняття позову та його елементи. Види позовів
2. Право на пред'явлення позову. Захист інтересів відповідача від пред'явленого позову.
3. Зміна позову. Відмова від позову і визнання позову. Мирова угода сторін.

4. Право на звернення та передумови права на звернення до суду за судовим захистом.
5. Позовна заява та її реквізити.
6. Характеристика способів забезпечення позову.

Ключові терміни та поняття

Позов, право на позов, зустрічний позов, зміна позову, мирова угода, визнання позову, відмова від позову.

Практичне завдання:

Скласти позовну заяву та заяву про забезпечення позову.

Тема 10. Провадження у справі до судового розгляду

1. Порядок подання позовної заяви та її реєстрація.
2. Порядок виправлення недоліків позовної заяви. Повернення заяви.
3. Підстави відмови у відкритті провадження у справі.
4. Правові наслідки відкриття провадження у справі.
5. Загальна характеристика провадження у справі до судового розгляду.
6. Зміст і порядок проведення попереднього судового засідання.
7. Призначення справи до судового розгляду. Судові повідомлення і виклики.

Ключові терміни та поняття

Недоліки позовної заяви, автоматизована система документообігу, залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відкриття провадження, відмова у відкритті провадження, судові виклики, судові повідомлення.

Практичне завдання:

Скласти ухвалу про відкриття провадження або відмову чи повернення позовної заяви на вибір.

Тема 11. Судовий розгляд цивільних справ.

1. Поняття та значення судового розгляду.
2. Процесуальний порядок судового розгляду.

3. Відкладення розгляду справи та перерва в її розгляді.
Зупинення провадження у справі.

4. Закінчення розгляду справи без ухвалення судового рішення.

5. Фіксування судового процесу технічними засобами.

6. Електронне (віртуальне) судочинство, його особливості та проблеми реалізації. .

Письмове завдання: Позивач Варава К. П. звернулася до суду з позовом до Хрещенівської сільської ради Нововоронцовського району Херсонської області про визнання права власності на спадкове майно, посилаючись на те, що 24.05.2014 року померла її мати Ваврік Т.В. Після смерті матері відкрилась спадщина, в тому числі на земельну ділянку з цільовим призначенням для ведення особистого селянського господарства, площею 2,0 га., яка розташована на території Хрещенівської сільської ради Нововоронцовського району Херсонської області. За життя Ваврік Т.В. склала заповіт, однак, позивачу при зверненні до нотаріальної контори у встановлений законом строк, було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину на вищевказану земельну ділянку у зв'язку з тим, що у правовстановлюючому документі, а саме в державному акті на право приватної власності на землю від 09.07.2003 року, серія IV-ХС №018125, є дописки, здійснені рукописним способом. У зв'язку з цим, позивач просила суд визнати за нею право власності на вищевказане спадкове майно. Представник відповідача в судове засідання не з'явився, надав заяву про розгляд справи за відсутності представника сільської ради, позовні вимоги визнають, заперечень не мають. Оцінюючи належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок в їх сукупності за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженню наявних у справі доказів, суд приходить до висновку, що позовні вимоги позивача знайшли своє доведення в судовому засіданні, є

такими, що ґрунтуються на вимогах чинного законодавства України, у зв'язку з чим позов підлягає задоволенню.
Запитання: Які докази має надати позивач для розгляду справи? Розкрийте зміст заяви про забезпечення доказів. В чому полягає оцінка доказів в цивільному судочинстві? Надайте правову оцінку ситуації.

Тема 12. Рішення суду першої інстанції

1. Поняття та види рішень суду.
2. Суть судового рішення
3. Вимоги, яким повинно відповідати рішення суду. Зміст судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
4. Законна сила судового рішення.
5. Ухвали суду першої інстанції.
6. Рішення суду в цивільному процесі іноземних держав.
7. Правова природа окремої думки судді.

Ключові терміни та поняття

Рішення, ухвала, законність рішення, обґрунтованість рішення, додаткове рішення, роз'яснення рішення, виправлення описок та арифметичних помилок.

Практичне завдання:

Скласти рішення суду першої інстанції.

Тема 13. Заочний розгляд справи

1. Поняття і значення заочного провадження.
2. Умови та порядок заочного розгляду справи.
3. Порядок перегляду заочного рішення.
4. Скасування та оскарження судового рішення
5. Набрання заочним рішенням суду законної сили.
6. Особливості реалізації права на оскарження заочного рішення.

Ключові терміни та поняття

Заочний розгляд справи, заочне рішення, неявка відповідача, перегляд заочного рішення, повторне заочне рішення.

Практичне завдання:

Скласти заяву про перегляд заочного рішення.

8 семестр

Тема 1. Наказне провадження

1. Сутність наказного провадження. Судовий наказ як процесуальний акт і процесуальний документ. Історія розвитку інституту наказного провадження.

2. Процесуальний порядок та підстави для видачі судового наказу.

3. Порушення наказного провадження.

4. Набрання судовим наказом законної сили. Скасування судового наказу.

Практичне завдання

1). Громадянин Петренко М.С. уклав з громадянином Донченко Р.М. нотаріально посвідчений договір купівлі-продажу житлового будинку для зносу, відповідно до якого Донченко Р.М. зобов'язався знести будинок та звільнити земельну ділянку до визначеного у договорі строку. До спливу зазначеного строку, Донченко Р.М. умов договору не виконав. Петренко М.С. звернувся в суд із заявою про видачу судового наказу. Суддя відмовив у прийнятті заяви, оскільки не було сплачено судовий збір і заявлена вимога не відповідала нормам ЦПК України. Проаналізуйте ситуацію. Вкажіть вимоги для видачі судового наказу? Чи правомірні дії судді?

2) Фабула: 19 квітня 2021 року суддя Комінтернівського районного суду м. Харкова Колодяжна І.М., розглянувши заяву Гуранової С.М., яка фактично мешкає (як внутрішньо переміщена особа) за адресою: АДРЕСА_1, про видачу судового наказу за вимогою про стягнення з Гуранова П.Т., адреса: АДРЕСА_2, на її користь аліментів на утримання малолітнього сина Гуранова С.П., у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму, для дитини відповідного віку і до повноліття дитини. *Запитання:* Чи є заява щодо стягнення з боржника аліментів на утримання

неповнолітньої дитини у зазначеному розмірі обґрунтованою? Чи підлягає наказ виконанню і в який термін? Чи підлягає судовий наказ оскарженню та скасуванню? Відповідь обґрунтуйте.

3).Скласти заяву про видачу судового наказу або про скасування судового наказу

Тема 2. Окреме провадження

1. Процесуальний порядок розгляду справ окремого провадження.

2. Розгляд справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення дієздатності фізичної особи, надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

3. Розгляд справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.

4. Розгляд справ про усиновлення.

5. Розгляд справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

6. Розгляд справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.

7. Розгляд справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.

8. Розгляд справ про визнання спадщини відумерлою.

9. Розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку та обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.

10. Розгляд справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Практичне завдання:

У січні 2022 року Петрушіна М.М. звернулася до суду з позовом про встановлення факту родинних відносин в порядку окремого провадження. При цьому, Петрушіна М.М. звернулася до суду в порядку окремого провадження із

позовною заявою про встановлення факту родинних відносин зазначивши себе позивачем, більше того в порядку ст.ст. 256-258 ЦПК України від 18.03.2004 року, який втратив чинність 15.12.2017 року ЦПК України. Петрушіна М.М. в заяві про встановлення факту родинних відносин поданій в порядку окремого провадження зазначає себе позивачем, при цьому не зазначає заінтересованих осіб на права і обов'язки яких може вплинути рішення суду в даній справі. *Запитання:* Чи може суд за таких обставин прийняти заяву? Що має бути зазначено у заяві про встановлення факту, що має юридичне значення? Чи має право суддя, виходячи із вказаних обставин, залишити заяву без руху. Охарактеризуйте процесуальний порядок розгляду заяв про встановлення факту, що має юридичне значення.

Тема 3. Апеляційне провадження

1. Загальна характеристика апеляційного оскарження та перевірки судових рішень і ухвал.

2. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Подання апеляційної скарги.

3. Підготовка справи до розгляду в суді апеляційної інстанції.

4. Розгляд справи судом апеляційної інстанції.

5. Повноваження суду апеляційної інстанції. Підстави для скасування рішень та ухвал судом апеляційної інстанції

Практичне завдання , фабула справи:

У липні 2017 року Петрушіна В.М. звернулася до Білоцерківського міськрайонного суду Київської області з позовом про стягнення аліментів на утримання неповнолітньої дитини, мотивуючи його тим, що з 11 листопада 2011 року по 23 серпня 2016 року вона перебувала з Петрушіним К.В. у зареєстрованому шлюбі. 27 листопада 2012 року рішенням Рокитнянського районного суду Київської області оголошено Петрушіна К.В. усиновлювачем малолітньої Петрушіна С.К. Внесено зміни до актового запису про народження Петрушіна

С.К., а саме: прізвище дитини змінено на «ІНФОРМАЦІЯ_5», по-батькові «ІНФОРМАЦІЯ_5» змінено на «ІНФОРМАЦІЯ_5», а також записано батьком дитини Петрушін К.В., ІНФОРМАЦІЯ_2. Рішенням Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 01 листопада 2017 року позов задоволено. Стягнуто з Петрушіна К.В. в дохід держави судовий збір у розмірі 640 грн. Не погоджуючись з рішенням суду першої інстанції, Петрушін К.В. подав апеляційну скаргу, посилаючись на те, що 12 липня 2017 року позивач звернулася до суду з вимогою про стягнення аліментів у твердій грошовій сумі - 1 650 грн. на місяць, але не менше 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Просив скасувати рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 01 листопада 2017 року та залишити позовну заяву без розгляду. *Запитання:* Чи підлягає апеляційна скарга задоволенню? Яке рішення має прийняти апеляційний суд. Чи відповідає розмір аліментів визначений судом першої інстанції вимогам закону?

Тема 4. Касаційне провадження

1. Сутність та значення перегляду судових постанов у касаційному порядку.

2. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення.

3. Підготовка справи до розгляду в суді касаційної інстанції та її розгляд.

4. Повноваження суду касаційної інстанції. Підстави для скасування рішень та ухвал у суді касаційної інстанції.

5. Оскарження ухвал суду першої та апеляційної інстанцій у касаційному порядку.

Ключові терміни та поняття

Касаційне оскарження, касаційна скарга, право на касаційне оскарження, повноваження суду касаційної інстанції.

Письмове завдання:

Скласти касаційну скаргу

Тема 5. Проведення у зв'язку з нововиявленими та виключними обставинами

1. Сутність і значення перегляду за нововиявленими та виключними обставинами.
2. Підстави перегляду у зв'язку з ново виявленими або виключними обставинами.
3. Процесуальний порядок перегляду у зв'язку з ново виявленими або виключними обставинами.

Практичне завдання , фабула справи:

У квітні 2018 року Боровенський О.Л. звернувся до суду із заявою про перегляд судового наказу від 19 жовтня 2017 року по цивільній справі. Зазначав, що наказом від 19 жовтня 2017 року з нього на користь Боровенської Г.Л. стягнуто на утримання дочки, кошти в твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідно віку щомісячно. В обґрунтування заяви зазначав, що він не є батьком вказаної дитини, хоча і перебував у шлюбі зі стягувачем на момент винесення спірного судового наказу. Згідно рішення суду від 21 грудня 2017 року задоволено його позов та виключено з актового запису про народження дитини відомості про його батьківство. Однак, Боровенська Г.Л., знаючи, що він не є батьком її дитини, обманним шляхом намагається стягнути з нього аліменти. Вказав, що шлюб між ними на даний час розірвано. *Запитання:* Надайте правовий аналіз вказаній ситуації. Чи є в даному випадку підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами? Який порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами? Яке рішення має прийняти суд?

Тема 6. Виконавче провадження у структурі цивільного процесу

1. Виконання судових рішень як частина цивільного процесу.
2. Учасники виконавчого провадження.

3. Підстави виконання судових рішень та актів інших органів. Виконавчі документи. Строки пред'явлення виконавчих документів до виконання.

4. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження.

5. Окремі виконавчі дії.

6. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

7. Поворот виконання.

8. Відновлення втраченого виконавчого провадження.

Ключові терміни та поняття

Виконання рішення, державна виконавча служба, державний виконавець, звернення рішення до виконання, виконавчий лист, окремі виконавчі дії.

Практичне завдання:

Скласти заяву про відкриття виконавчого провадження

Тема 7. Природа міжнародного цивільного процесу

1. Поняття міжнародного цивільного процесу.

2. Джерела міжнародного цивільного процесу.

3. Іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи як учасники міжнародного цивільного процесу.

4. Процесуальні права та обов'язки іноземних осіб, їх процесуальна право- та дієздатність.

5. Особливості процесуального становища держави, міжнародних організацій та інших суб'єктів (судові імунітети).

6. Підсудність цивільних справ за участю іноземних осіб. Визначення матеріального закону, що підлягає застосуванню.

7. Статус Європейського суду з прав людини. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини.

Ключові терміни та поняття

Міжнародний цивільний процес, іноземний елемент, джерела міжнародного цивільного процесу, імунітет, конвенційний механізм захисту прав та свобод, допустимість заяви до ЄСПЛ.

Теми доповідей та презентацій:

1. Встановлення змісту іноземного права в судовому процесі.
2. Правова природа «пілотних рішень» Європейського суду з прав людини.

Практичне завдання:

Скласти заяву до Європейського суду з прав людини

Тема 8. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні

1. Поняття й умови визнання та виконання рішень іноземних судів.
2. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.
3. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.
4. Рішення Європейського суду з прав людини та їх виконання в національних правопорядках.
5. Судові доручення
6. Питання легалізації та перекладу документів.

Ключові терміни та поняття

Рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню, рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню, апостиль, судове доручення.

Теми доповідей

1. Правова природа визнання та виконання рішень іноземних судів.
2. Актуальні питання визначення понять визнання та виконання рішень іноземних судів.

Практичне завдання:

Скласти заяву про визнання рішення іноземного суду

Тема 9. Третейське судочинство та міжнародний комерційний арбітраж

1. Третейські суди. Значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.
2. Порядок розгляду спорів третейським судом.

3. Рішення третейського суду.
4. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів.
5. Провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.
6. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу
7. Міжнародно-договірна уніфікація комерційного арбітражу
8. Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу
9. Арбітражні рішення їх оскарження та виконання.

Ключові терміни та поняття

Третейський суд, ad hoc, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражна угода, арбітражне застереження.

Теми доповідей та презентацій:

1. Практика розгляду справ МКАС при ТПП України.
2. Третейське судочинство як досудова форма захисту прав.

Практичне завдання:

Скласти арбітражну угоду

4. ТЕМИ РЕФЕРАТИВ ТА НАУКОВИХ РОБІТ:

1. Сутність правосуддя в цивільних справах і цивільного судочинства.
2. Система судів цивільної юрисдикції.
3. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства).
4. Поняття та елементи цивільних процесуальних правовідносин.
5. Поняття сторін у цивільному процесі. Процесуальні права та обов'язки сторін.
6. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво.
7. Поняття та види третіх осіб.
8. Процесуальне становище та повноваження представника в суді.
9. Поняття цивільної юрисдикції. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справ з одного суду до іншого.
10. Поняття процесуальних строків та їх види.
11. Поняття і види судових витрат. Розподіл судових витрат між сторонами.
12. Поняття, мета, та предмет судового доказування. Поняття судових доказів.
13. Факти, які не потребують доказування.
14. Належність доказів і допустимість засобів доказування. Оцінка судових доказів.
15. Поняття, елементи та види позовів. Зміна позову. Відмова від позову. Зустрічний позов. Визнання позову.
16. Поняття, порядок та види забезпечення позову.
17. Позовна заява та її реквізити. Порядок виправлення недоліків позовної заяви. Повернення заяви.
18. Мета, значення та порядок провадження у справі до судового розгляду.
19. Зміст і процесуальний порядок провадження попереднього судового засідання.

20. Зупинення провадження по справі.
21. Закінчення справи без винесення судового рішення.
22. Фіксування судового процесу технічними засобами.
23. Електронний цивільний процес.
24. Поняття та види рішень суду.
25. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення.
26. Зміст судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.
27. Сутність заочного рішення, його зміст та законна сила.
28. Порядок перегляду заочного рішення.
29. Сутність наказного провадження. Підстави для видачі судового наказу. Судовий наказ як процесуальний акт і процесуальний документ. Скасування судового наказу.
30. Загальна характеристика окремого провадження, його особливості.
31. Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав та законних інтересів.
32. Загальна характеристика апеляційного оскарження та перевірки судових рішень і ухвал.
33. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Апеляційна скарга: форма, зміст та порядок подання.
34. Сутність та значення перегляду судових рішень в касаційному порядку. Повноваження суду касаційної інстанції.
35. Загальна характеристика перегляду судових рішень Верховним Судом України.
36. Підстави перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами.
37. Виконання судових рішень як частина цивільного процесу. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження.
38. Заходи примусового виконання.
39. Окремі виконавчі дії.

40. Визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.

41. Умови визнання, виконання та строки пред'явлення рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконання.

42. Конвенційний механізм захисту прав людини європейським судом з прав людини.

43. Порядок звернення до Європейського суду з прав людини.

44. Рішення Європейського суду з прав людини та їх виконання в національних правопорядках.

45. Поняття міжнародного цивільного процесу та його джерела.

46. Правове становище іноземних осіб у цивільному процесі. Окремі питання міжнародного цивільного процесу.

47. Третейські суди та порядок розгляду ними спорів.

48. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу.

49. Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу.

50. Рішення міжнародного комерційного арбітражу та їх виконання.

51. Медіація в цивільному судочинстві.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Конституція України : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України Кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс України. За заг. ред. Н. Ю. Голубевої. К., 2021. 840 с.
5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України (Дзера О. В. (кер. авт. кол.), Кузнецова Н. С., Луць .В. У 2-х т. К., 2019.
6. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. К., 2020. 896 с.
7. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. К., 2020. 1200 с.
8. Васильєв С. В. Енциклопедія цивільного судочинства: основні інститути та теоретичні засади. Київ в: Алерта, 2021. С. 632.
9. Цивільний процес України : навч. посіб. для студ. юрид. спец. закладів вищої освіти / І. О. Ізарова, Р. Ю. Ханік-Посполітак; 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : ВД «Дакор», 2019. 274 с.
10. Цивільний процес : навч. посіб. / О. Г. Бортнік, О. Л. Зайцев, В. А. Кройтор та ін. ; за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 336 с.

11. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця ; наук. ред. М. М. Хоменко.-Київ : Юрінком Інтер, 2019. 1046 с.

12. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина) : підруч. / О. В. Гетманцев, Л. А. Кондрат'єва, Л. А. Остафійчук, А. Л. Паскар, І. Ю. Татулич; за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.

13. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник / за ред.. Н. Ю. Голубєвої. Одеса : Фенікс, 2021. 340 с.

14. Актуальні проблеми цивільного права і процесу : навч. посібник / за заг. ред. Я. В. Матвійчук. К., 2012. 177с.

15. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / за ред. Ю. М. Жорнокуя, Л. В. Красицької. Харків, 2017. 808 с.

16. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України : монографія / за ред. О. О. Ашуркова ; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 392 с.

Допоміжна література:

1. Погорілко В. Ф. Конституційне право України. Академічний курс: підруч.: у 2 т. Т. 1 / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за ред. В. Ф. Погорілка. К. : Юридична думка, 2006. 544 с.

2. Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році.
[URL:https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Analiz_Civil_sudu_2019.pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Analiz_Civil_sudu_2019.pdf)

3. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / Р. А. Калюжний, С. М. Тимченко, Н. М. Пархоменко,

С. М. Легуша. К. : Видавець Паливода А. В., 2007. 296 с. (Бібліотека студента).

4. Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблема сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2020. С. 87.

5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20200718#Text>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

7. Спадкування за законодавством України. Коментар. Судова практика / Є. О. Рябоконт, С. Я. Фурса, Ю. О. Заїка та ін. К., 2009. 352 с.

8. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути : монографія / В. В. Комаров, К. В. Гусаров, Н. Ю. Сакара та ін.; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2016. С. 89 (автор підрозд. 1,5 розд. 1 Засади цивільного судочинства Комаров В.В.).

9. Васильєв С. В. Цивільний процес : підручник. К. : Алерта, 2019. С. 32.

10. Коссак В. М., Якубівський І. Є. Право інтелектуальної власності. К., 2007. 208 с.

11. Курс цивільного процесу : підручник / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. С. 117.

12. Позовне провадження : монографія / В. В. Комаров, Д. Д. Луспеник, П. І. Радченко та ін.: за ред.. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 361 с.